

Bekberganov Izzat Hurmat o'g'li

Turizm jahon iqtisodiyotining muhim tarmog'idir. U nafaqat iqtisodiy o'sishga, balki madaniy almashuvga, ijtimoiy rivojlanishga va ekologik barqarorlikka ham katta ta'sir ko'rsatadi. Turizm sohasining o'sishi, ko'plab mamlakatlar uchun iqtisodiy barqarorlik va rivojlanish manbai bo'lib xizmat qiladi. Turizm jahon iqtisodiyotida muhim rol o'ynaydi. U global yalpi ichki mahsulotning (YIM) sezilarli qismini tashkil etadi. Jahon bo'yicha turizmdan olinadigan daromadlar, millionlab ish o'rinlarini yaratadi va ko'plab mamlakatlar uchun asosiy valyuta manbai hisoblanadi. Masalan, 2019 yilda xalqaro sayohatlar orqali 1,5 trillion dollar daromad olingan, bu esa global iqtisodiyotning 10% dan ortig'ini tashkil etadi. Turizm, shuningdek, kichik va o'rta biznesni rivojlantirishga yordam beradi. Mehmonxonalar, restoranlar, transport xizmatlari va turistik xizmatlar ko'rsatuvchi boshqa korxonalar turizm sohasida faoliyat yuritadi. Bu esa mahalliy iqtisodiyotlarni qo'llab-quvvatlaydi va yangi ish o'rinlarini yaratadi. Turizm, shuningdek, madaniy almashuvni rag'batlantiradi. Sayyohlar mahalliy madaniyat, an'analar va urf-odatlar bilan tanishish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Bu esa madaniy merosni saqlash va rivojlantirishga yordam beradi. Biroq, turizmning ijtimoiy ta'siri ham salbiy bo'lishi mumkin. Massaviy turizm, mahalliy aholi hayotiga ta'sir ko'rsatishi, madaniy an'analarni yo'qotishiga va ijtimoiy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Turizmning ekologik ta'siri ham muhim ahamiyatga ega. Turizm faoliyati, tabiiy resurslar va muhitga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ekoturizm va barqaror turizm tushunchalari, atrof-muhitni muhofaza qilish va tabiiy resurslarni oqilona foydalanish maqsadida rivojlanmoqda. Bu turizm turlari, mahalliy ekotizimlarni saqlash va mahalliy aholi manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan. COVID-19 pandemiyasi turizm sohasiga jiddiy ta'sir ko'rsatdi. Biroq, pandemiyadan keyin turizm sohasining tiklanishi va rivojlanishi kutilmoqda. Raqamli texnologiyalar, masofaviy ish va onlayn xizmatlar turizmni yangi bosqichga olib chiqishi mumkin. Shuningdek,

barqaror turizm va ekologik mas'uliyatli sayohatga bo'lgan talabning oshishi, kelajakda turizm sohasining rivojlanishida muhim omil bo'ladi.

Turizm sohasida ijtimoiy va madaniy o'zgarishlar ko'plab omillarga bog'liq bo'lib, ular mahalliy aholi, sayyohlar va turizm sanoati o'rtasidagi o'zaro aloqalar natijasida yuzaga keladi. Turizm sohasining o'sishi mahalliy aholi uchun yangi ish o'rinlarini yaratadi. Bu, ayniqsa, qishloq joylarida iqtisodiy imkoniyatlarni oshiradi. Massaviy turizm mahalliy aholi hayotiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bu, narxlarning oshishi, yashash joylarining kamayishi va ijtimoiy tengsizlikka olib kelishi mumkin. Sayyohlar mahalliy madaniyat va an'analarni o'rganishadi, bu esa mahalliy aholi uchun o'z madaniyatini saqlash va rivojlantirishga yordam beradi. Biroq, ba'zi hollarda, mahalliy madaniyat sayyohlar ta'sirida o'zgarishi yoki yo'qolishi mumkin. Turizm, turli xalqlar o'rtasida ijtimoiy almashuvni rag'batlantiradi. Bu, madaniy va ijtimoiy ko'nikmalarni oshirishga yordam beradi. Turizm sohasida ishlovchi xodimlar uchun ta'lim va malaka oshirish dasturlari tashkil etilishi mumkin, bu esa mahalliy aholi bilim va ko'nikmalarini oshiradi. Turizm, mahalliy madaniy merosni saqlash va rivojlantirishga yordam beradi. Sayyohlar uchun madaniy tadbirlar va festivallar tashkil etilishi, mahalliy an'analarni ommalashtirishga xizmat qiladi. Turizm orqali turli madaniyatlar o'rtasida almashuv yuz beradi. Bu, yangi g'oyalar, urf-odatlar va an'analarni o'rganishga imkon beradi. Globalizatsiya jarayonlari natijasida, mahalliy madaniyatlar global madaniyat bilan aralashishi mumkin. Bu, ba'zan mahalliy an'analarni yo'qotishga olib kelishi mumkin. Turizm san'at va madaniyat sohalarida yangi imkoniyatlar yaratadi. Mahalliy san'atkorlar va hunarmandlar o'z ishlarini sayyohlar orqali ommalashtirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Turizm, mahalliy aholi o'z madaniy identitetini yanada kuchaytirishi va saqlashi uchun imkoniyatlar yaratadi. Sayyohlar bilan o'zaro aloqalar, mahalliy aholi o'z madaniyatini yanada qadrlashga undaydi. Turizm sohasida yuz beradigan ijtimoiy va madaniy o'zgarishlar, mahalliy aholi va sayyohlar o'rtasidagi o'zaro aloqalar natijasida yuzaga keladi. Bu o'zgarishlar ijobiy va salbiy bo'lishi mumkin, shuning uchun turizmni barqaror rivojlantirish va mahalliy madaniyatni saqlashga qaratilgan strategiyalar ishlab chiqish muhimdir.

Xulosa

Turizm jahon iqtisodiyotida muhim o‘ringa ega bo‘lib, iqtisodiy o‘shish, madaniy almashuv va ijtimoiy rivojlanishga katta ta'sir ko‘rsatadi. Biroq, turizmning salbiy ta'sirlarini ham inobatga olish zarur. Barqaror turizm va ekologik mas'uliyatli sayohat tushunchalari, kelajakda turizm sohasining rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. Turizm, jahon iqtisodiyotining barqaror va barqaror rivojlanishiga hissa qo‘shish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Eshtaev A.A., Norchaev A.N., Ruziev S.S. O‘zbekiston Respublikasida turizm xizmati va servis sohasini rivojlantirish yo‘llari. T.: TDIU, 2007. – 38 b.
2. Mirzayev M. A., Aliyeva M. T. Turizm asoslari. O‘quv qo‘llanma.-T.: O‘zbekiston faylafuslar jamiyati, 2011.
3. Файзиева С. Х. Основные направления развития туризма в Узбекистане. // Экономический вестник Узбекистана. № 3-4, 2004.
4. Ж. К. Бектурдиев. — Молодой ученый. — 2016.
5. Norchaev A.N., Ruziev S.S. O‘zbekiston Respublikasida turizm xizmati va servis sohasini rivojlantirish yollari. T.: TDIU, 2007.